

32. Musiikkilautakunta

Lautakunnan kokoonpano, kokoukset ym. Kaupunginvaltuusto valitsi kokouksessaan 7. 1. musiikkilautakunnan puheenjohtajaksi päätoimittaja L. E. Ahon sekä jäseniksi professori B. I. Carlsonin, filosofian tohtori E.-M. v. Frenckellin, pääjohtaja J. Hämäläisen, toimitsija T. A. Hännisen, työnjohtaja K. A. Kopsen, filosofian maisteri M. O. Raution, filosofian maisteri M. J. Turusen ja toimittaja O. E. Virtasen.

Professori Carlsonin siirryttyä manan maille syyskuussa kaupunginvaltuusto valitsi hänen tilalleen lautakunnan jäseneksi lokakuun alusta vuoden loppuun filosofian maisteri P. J. A. Liliuksen. Lautakunnan varapuheenjohtajaksi valittiin työnjohtaja Koponen. Kaupunginhallituksen edustajana oli lautakunnassa ekonomi E. V. Harkia.

Lautakunta kokoontui 11 kertaa, pöytäkirjojen pykäläluku oli 235 ja lähetettyjen kirjeiden luku 164.

Musiikkilautakunnan sihteerinä toimi oikeusneuvosmies K. W. Walldén.

Musiikkilautakunnan ohjelmajaoston muodostivat kapellimestari Tauno Hannikainen ja kaupunginorkesterin intendentti N.-E. Ringbom sekä lautakunnan jäsenet Carlson, v. Frenckell, Rautio ja Turunen, osallistuen professori A. Y. Selin ohjelmajaoston kokouksiin kaupunginorkesterin edustajana ilman äänioikeutta. Professori Carlsonin kuoltua valittiin ohjelmajaostoon hänen tilalleen lautakunnan jäsen Lilius.

Lautakunta päätti kokouksessaan 30. 1., että puheenjohtaja ja sihteeri sekä puheenjohtajan estyneenä ollessa se lautakunnan jäsen, joka on toiminut puheenjohtajana, allekirjoittavat pöytäkirjan ja lautakunnan kirjeet ja että kokouksissa valitaan kaksi jäsentä tarkastamaan pöytäkirja. Lautakunta kokoontui tarvittaessa ja sen pöytäkirjat olivat kansliahuoneessa Katariinankadun 1:ssä yleisön nähtävinä aina vuosineljänneksittäin lähemmin ilmoitettavina päivinä.

Lautakunnan laskut hyväksyi puheenjohtaja ja hänen estyneenä ollessaan varapuheenjohtaja ja molempien ollessa estyneenä sihteeri sekä orkesteria koskevat laskut intendentti, paitsi milloin oli kysymys hänen omista laskutuksistaan, jolloin laskut hyväksyi sihteeri, joka myös intendentin estyneenä ollessa hyväksyi muutkin orkesteria koskevat laskut.

Teattereiden ym. avustuksia koskevat lausunnot. Lautakunta antoi kaupunginhallitukselle lukuisia lausuntoja eri teattereiden, taidelaitosten, orkestereiden ja kuorojen avustusanomusten johdosta. Lautakunta puolsi useimmissa tapauksissa näitä anomuksia. Lautakunnan puoltolauseesta huolimatta kaupunginhallitus hylkäsi Suomen Laulun, Helsingin Kirjamiesten Kuoron ja Ylioppilaskunnan Laulajain avustusanomukset ulkomaisia konserttimatkoja varten. Suomen Työväenteatterin Kannatusyhdistys anoi myös 500 000 mk:n suuruista avustusta Vesilinnanmäen teatterin katsomon uudelleen järjestämiseksi, jota anomusta lautakunta puolsi. Svenska Teatern, Suomen Kansallisteatteri, Helsingin Kansanteatteri, Helsingin Työväenteatteri ja Suomalainen Ooppera anoivat avustusta kaupungin varoista vanhentuneiden valaistuslaitteiden korjauttamiseksi ajanmukaiseen kuntoon. Lautakunta puolsi näitä kaikkia anomuksia esittäen, että Svenska Teaternille myönnettäisiin 2.75 milj. mk, Suomen Kansallisteatterille 1.5 milj. mk, Helsingin Kansanteatterille 2.75 milj. mk, Helsingin Työväenteatterille 1.5 milj. mk ja Suomalaiselle Oopperalle 1.5 milj. mk eli yhteensä 10 milj. mk. Anomuksia ei kertomusvuoden aikana vielä käsitelty.

Kaupunginhallitus myönsi a.o. tililtä 150 000 mk Helsingin Työväen Lapsilaulajat -nimiselle yhdistykselle ja 50 000 mk Arbetets Vänner i Tölö -nimiselle yhdistykselle ja antoi musiikkilautakunnalle tehtäväksi kertomusvuoden helmikuun kuluessa antaa kaupunginhallitukselle selostuksensa näiden varojen käytöstä.

Esitykset. Musiikkilautakunta esitti kaupunginhallitukselle, että se kääntyisi opetusministeriön puoleen pyytäen kutsumaan koolle komitean, jonka puheenjohtajaksi tulisi joko opetusministeri tai opetusministeriön edustaja ja jäseniksi musiikkilautakunnan, Oy. Yleisradio Ab:n ja Suomalaisen Oopperan sekä Suomen Muusikkojen Liiton edustajat, käsittelemään kysymystä siitä, onko tarkoituksenmukaista, että maamme pääkaupungissa toimii samanaikaisesti kaksi suurta sinfoniaorkesteria ja olisiko syytä ryhtyä toimenpiteisiin näiden orkesteriolojen muuttamiseksi.

Musiikkilautakunta esitti, että tehtäisiin periaatepäätös, jonka mukaan Radio-orkesterista kaupunginorkesteriin vastaisuudessa siirtyville soittajille voitaisiin suorittaa henkilökohtaista palkanlisää, joka vastaisi niiden ikälisien määrää, johon asianomaiset olisivat oikeutettuja, jos he olisivat olleet vastaavan ajan sellaisessa virassa, joka kaupungin virkasäännön 25 §:n mukaan oikeuttaisi heidät saamaan täydet ikälisät. Tämän johdosta oikeutti kaupunginvaltuusto päätöksellään 2. 9. kaupunginhallituksen musiikkilautakunnan esityksestä harkintansa mukaan myöntämään kaupunginorkesterin muusikoille henkilökohtaisia palkanlisä.

Kaupunginorkesteri. Kaupunginorkesterin intendenttinä toimi filosofian maisteri N.-E. Ringbom, taloudenhoitajana neiti D. N. A. Nordblom ja kirjastonhoitajana filosofian maisteri V. O. Helasvuo. Intendentti Ringbomilla oli tieteellistä työtä varten palkatonta virkalomaa 2. 2. — 30. 4. sekä 1. 10. — 12. 12. välisinä aikoina, toimien hänen sijaisenaan filosofian maisteri Helasvuo ja viimeksi mainitun sijaisena filosofian maisteri Rautio aikana 2. 2. — 30. 4. sekä filosofian maisteri E. Rautavaara aikana 1. 10. — 12. 12. Sitäpaitsi oli intendentti Ringbom sairauslomalla aikana 4. 5. — 10. 6. sijaisenaan maisteri Helasvuo ja tämän sijaisena maisteri Rautavaara.

Kaupunginorkesterin intendentin hoidettavana olevan koti- ja ulkomaisen kirjeenvaihdon lähetettyjen kirjeiden lukumäärä oli 242 ja saapuneiden kirjeiden 190.

Kaupunginorkesteri sai kertomusvuonna valtionapua 2 500 000 mk.

V:n 1952 talousarviossa myönnetystä määrärahasta erikoissoittimien hankkimista varten kaupunginorkesterille käytettiin sanottuna vuonna mainittuun tarkoitukseen vain osa ja loppuosa siirrettiin kertomusvuoteen. Valuuttavaikeuksien vuoksi ei määrärahaa kertomusvuonnakaan voitu käyttää kokonaan.

Kaupunginorkesterin konserttien radiointi jatkui samassa laajuudessa kuin ennenkin ja Oy. Yleisradio Ab:n ja lautakunnan välinen sopimus jatkui samanlaisena kuin v:n 1952 aikana.

Suomalaisen Oopperan ja lautakunnan välinen sopimus jatkui myöskin samanlaisena kuin v. 1952. Sen mukaisesti luovutti musiikkilautakunta kaupunginorkesterin oopperan käyttöön 2 700 000 mk:n suuruisia vuotuista korvausta vastaan.

Teoston ja lautakunnan välinen sopimus. Edelleen sopivat lautakunta ja Säveltäjän Tekijäoikeustoimisto Teosto tekijäpalkkioista vastaavalla tavalla kuin edellisenä vuonna. Sen mukaisesti suoritti musiikkilautakunta Teostolle 175 000 mk vuodessa kertakaikkisena korvauksena.

Konserttiohjelmien ja niiden selostusten julkaiseminen. Lautakunnan ja oopperanjohtaja S. Räikkösen välisen sopimuksen mukaisesti viimeksimainittu huolehti kaupunginorkesterin konserttiohjelmien julkaisemisesta siten, että hän sai julkaista ohjelmat 100 000 mk:n vuotuisesta korvauksesta ohjelman hinnan ollessa 20 mk.

Kaupunginorkesterin intendentti huolehti nyt, kuten aikaisempinakin vuosina lautakunnan toimeksiannosta eri maksusta sinfoniakonserttien ja matineoiden (lukuunottamatta koululaiskonserttien) ohjelmia ja niiden säveltäjien henkilöllisyyttä ja esitettäviä sävellyksiä koskevista selostuksista, jotka olivat liitettynä käsiohjelmiin painettuina lisälehtinä.

Orkesterin luovuttaminen hyväntekeväisyys- ym. tilaisuuksiin. Kaupunginhallituksen suostumuksella sai lautakunta luovuttaa kaupunginorkesterin maksutta hyväntekeväisyystilaisuuksiin. Milloin kaupunginorkesteri muuten luovutettiin maksutta sivullisen käyttöön, tapahtui se kaupunginhallituksen kulloinkin antaman luvan perusteella.

Sibelius-viikon konsertteihin luovutti kaupunginhallitus kaupunginorkesterin maksutta.

Konserttien lippujen hinnat. Sinfoniakonserttien lippujen hinnat olivat vuoden alusta kevätkauden loppuun 300, 200 ja 150 mk sekä syyskauden alusta vuoden loppuun 400, 300 ja 200 mk. Yliopistossa opiskeleville ylioppilaille myytiin 100 lippua 50 mk:n hinnasta ja Sibelius-Akatemiassa opiskeleville 20 lippua samasta hinnasta konserttia kohti. Sinfoniakonsertit olivat järjestettyinä yhdeksi tilaussarjaksi, jolloin myönnettiin alennusta 20 %. Sunnuntaimatineoiden lippujen hinnat olivat kevätkaudella 75 mk ja syyskaudella 100 mk sekä koululaiskonserttien sarjaliput 40 mk konserttia kohti. Koululaiskonserteissa toimi eri maksusta ohjelman selostaja, joka selosti konsertin sisällön sekä suomen- että ruotsinkielellä.

Ulkoilmakonsertteja järjestettiin talousarvion puitteissa myönnetyn määrärahan turvin kesällä eri puolilla kaupunkia. Näistä konserteista huolehtivat Helsingin Torvisoittokunta, Helsingin Poliisilaitoksen soittokunta, Helsingin Työväenyhdistyksen soittokunta, Pääkaupungin Karjalaisten soittokunta, Helsingin Rautatieläisten soittokunta, Viipurin Työväen soittajat, Helsingin Työväen naiskuoro, Kirjanaisten kuoro, Raittiusyhdistys Koiton sekakuoro, Kullervo-kuoro, Helsingin Työväen sekakuoro, Helsingin Työväen mieskuoro ja Suomen Laulajain ja Soittajain Liiton Helsingin piiriin kuuluvat kuorot. Mainitut konserttien antajat lähettivät kaikki musiikkilautakunnalle selostuksensa konserttien pidosta.

Kaupunginorkesterin toimihenkilöt ja toiminta. Kaupunginorkesterin johtajana toimi edelleen kapellimestari Tauno Hannikainen, jonka kaupunginhallitus kokouksessaan 29. 4. valitsi uudelleen tähän virkaan ajaksi 1. 6. 1953 — 31. 5. 1954. Konserttimestarina toimi edelleen viulutaiteilija Naum Levin. Orkesterin vahvuus oli 76 soittajaa.

Pidettyjen koesoittojen perusteella nimitti musiikkilautakunta orkesterin uusiksi jäseniksi klarinetinsoittaja E. Pohjolan ja fagotinsoittaja V. Virasjoen.

Orkesterin jäsenet valitsivat keskuudestaan soittokaudeksi 1953—1954 valtuuskunnan jäseniksi seuraavat henkilöt: puheenjohtajaksi A. Viljavan, jäseniksi E. Rautasuon ja E. Taimelan, varajäseniksi H. Fransmanin ja Y. Selinin.

Orkesterin järjestysmiehenä toimi edelleen A. Karsti.

Kertomusvuonna pidettiin 27 vakinaista sinfoniakonserttia ja 1 ylimääräinen sinfoniakonsertti, joista kapellimestari Tauno Hannikainen johti 21 sekä Martti Similä, Eero Kosonen, Leo Funtek, Albert Wolff (Ranska), Sixten Ehrling (Ruotsi), Samo Hubad (Jugoslavia) ja Takashi Asahina (Japani) kukin yhden konsertin.

Matineoita pidettiin 30, joihin sisältyivät 10 varsinaista matineaa, pääsiäismatineaa ja vappumatineaa sekä 18 koululaiskonserttia, joista Tauno Hannikainen johti 22, Albert Wolff, Eino Haipus, Eero Kosonen, Sixten Ehrling, Holger Fransman, Ole Edgren, Samo Hubad ja Takashi Asahina kukin yhden.

Kaupunginorkesteri avusti 160 oopperanäytännössä ja 13 konserttitilaisuudessa, joista mainittakoon erityisesti 4 Sibelius-viikon konserttia, joista kaksi johti Leopold Stokowski ja kaksi Tauno Hannikainen.

Varsinaisissa sinfoniakonserteissa kävi kaikkiaan 19 295 henkilöä eli keskimäärin 715 (v. 1952 697) henkilöä konserttia kohti ja matineoissa 2 512 henkilöä eli keskimäärin 210 sekä koululaiskonserteissa 11 576 henkilöä eli keskimäärin 643 (475) henkilöä. Konserttiyleisön kokonaismäärä oli siis 33 383 henkilöä.

Sinfoniakonserteissa esitettiin seuraavat sävellykset: a) kotimaiset: Klami: Kuvia Kalevalasta, I Sinfonia; Kuula: Hiidet virvoja viritti, Metsässä sataa, Orjan poika; Madetoja: III Sinfonia; Merikanto, A.: Lemminkäinen, II Sellokonsertto, III Sinfonia, Ukri, kuorolle ja orkesterille; Palmgren: V Pianokonsertto; Pesonen: I Sinfonia; Sibelius: Finlandia, Viulukonsertto.

b) ulkomaiset: Bach: VI Brandenburgilainen konsertto, Viulukonsertto E-duuri; Bach-Bantock: Koraalialkusoitto kantaatista n:o 140; Bach-Ekman: Adagio C-duuri toccatasta; Bach-Hannikainen: Toccata ja fuuga d-molli; Barber: Adagio jousiorkesterille; Bartók: III Pianokonsertto; Beethoven: III Leonore Alkusoitto, IV Pianokonsertto, VII Sinfonia; Berlioz: 2 kohtausta draamallisesta sinfoniasta Romeo ja Julia; Boccherini: Sellokonsertto; Brahms: Ein deutsches Requiem, II Pianokonsertto, I Sinfonia, II Sinfonia, IV Sinfonia; Bruckner: V Sinfonia; Chausson: Sinfonia B-duuri; Chopin: I Pianokonsertto; Copland: Appalachen Spring, balettimusiikkia; Corelli: Concerto grosso n:o 8; Creston: III Sinfonia; Debussy: Faunin iltapäivä; Falla: Öitä Espanjan puutarhoissa; Franck: Sinfonisia muunnelmia pianolle ja orkesterille; Haydn: Trumpettikonsertto; Hindemith:

Sinfonisia metamorfoseja Weberin teemasta; Honegger: V Sinfonia; Händel: Concerto grosso n:o 10; d'Indy: Sinfonia vuoristolaisteedasta pianolle ja orkesterille; Krek: Sinfonietta; Kodály: Tansseja Galantasta; Lalo: Sellokonsertto; Liszt: II Pianokonsertto; Malipiero: Sellokonsertto; Mendelssohn: IV Sinfonia, Viulukonsertto; Mjaskovski: Sinfonia n:o 21; Mozart: Sinfonia n:o 35, Sinfonia n:o 41 («Jupiter»); Nielsen: Konsertto klarinettille ja orkesterille, III Sinfonia; Paganini: Viulukonsertto; Prokofjiev: Klassillinen sinfonia, VII Sinfonia; Rahmaninov: II Pianokonsertto; Ravel: Espanjalainen rapsodia, musiikkia balettiin Daphnis ja Cloë; Reger: Muunnelmia ja fuuga Mozartin teemasta; Respighi: Rooman pinjat; Rivier: I Pianokonsertto; Schubert: V Sinfonia; Shostakovitsh: VI Sinfonia; Strauss, R.: Also sprach Zarathustra, Don Quixote, Tod und Verklärung; Stravinski: Kevään pyhitys; Szymanovski: I Viulukonsertto; Tshaikovski: Alkusoitto oopperasta Opritshnik, Francesca da Rimini, Hamlet, alkusoittofantasia, Rokokoomunnelmia sellolle ja orkesterille, I Sinfonia, V Sinfonia, Tema con variazioni sarjasta n:o 3, Viulukonsertto; Wagner: Alkusoitto ja Venusvuori oopperasta Tannhäuser, Metsän huminaa oopperasta Siegfried, Siegfried-idylli, Siegfriedin Reininmatka oopperasta Jumalten tuho, Walkyriain ratsastus oopperasta Walkyria; Weber: Alkusoitto oopperasta Oberon, Alkusoitto oopperasta Taika-ampuja; Weinberger: Polkka ja fuuga oopperasta Schwanda; Verdi: Pajulaulu ja Ave Maria oopperasta Othello, Requiem.

Matineoissa esitettiin seuraavat sävellykset: Alfvén: Juhlasoitto opus 25, Midsommarvaka, ruotsalainen rapsodia, opus 19; Arenski: Muunnelmia Tshaikovskin teemasta; Bach, J. S.: Sellokonsertto c-molli; Banduc-Haggart: South Rampart Street Parade; Beethoven: Alkusoitto näytelmästä Egmont, III Leonore Alkusoitto; Berlioz: Roomalainen karnevaali; Britten: Orkesterin esittely nuorisolle, 4 välisoittoa oopperasta Peter Grimes; Bull-Svendsen: Paimentytön sunnuntai; Collan-Kajanus: Vaasan marssi; Coates: Knightsbridge-marssi; Chopin-Glazunov: Poloneesi A-duuri; Delibes: Masurkka baletista Coppelia; Dukas: Noidan oppipoika; Enesco: Romanianlainen rapsodia n:o 1; Englund: musiikkia näytelmästä Kiinan muuri; Franck: Sinfonia d-molli; Friedemann: Slaavilainen rapsodia n:o 1; Ganz: Orkesterisoittimien esittely opus 33; Gerschwin: Rapsody in Blue; Gillet: Myllyssä; Glinka: Alkusoitto oopperasta Ruslan ja Ljudmila; Goldmark: Sakuntala; Grétry-Motti: balettisarja oopperasta Céphale et Procris; Grieg: Kevät, jousiorkesterille, Pianokonsertto a-molli I osa, Sydänhaavoja, jousiorkesterille; Haapalainen, V.: Suomalaisia tansseja; Hannikainen, P. J.: Karjalaisten laulu, Kevätsointuja; Hannikainen, V.: Kalevalaisia kuvia opus 73, Muunnelmia vanhasta kansansävelmästä kanteleelle opus 57, Sarja baletista Onnen linna; Hatshaturian: 3 tanssia baletista Gayanch; Haydn: Lastensinfonia, Sinfonia n:o 96 D-duuri; Honegger: V Sinfonia; Hoyer: Introdunktio ja Chanconne uruille ja orkesterille; Händel: Concerto grosso n:o 10; Kajanus: Porilaisten marssi; Kaski: Preludi, Serenadi, Sinfonia h-molli, Vuorenpaikkojen iltasoitto; Klami: Alkusoitto näytelmästä Nummisuutarit; Komzak: Buurien patrulli; Kuhlau: Oi kuin kaunis aurinko; Kuula: Juhlamarssi, Marjatan laulu, Metsässä sataa; Lehár: Kultaa ja hopeaa; Liszt: I Pianokonsertto, Les Préludes, Unkarilainen rapsodia n:o 2; Ljadov: Kikimora; Madetoja: Heijaa, heijaa, Laulelma jousiorkesterille, 4 laulua L. Onervan runoihin, tulopeli ja hypyt oopperasta Pohjalaisia; Massenet: Meditatio; Melartin: Dagar komma, Perhosvalssi, Spielmannslied; Melartin-Rautio: Voi niitä aikoja, Tulatulla; Merikanto: Pai, pai paitaressu; Meyerbeer: Soihutanssi; Michaelis: Schwarzwaldilainen soittorasias; Mozart: aaria oopperasta Figaron häät, Eine kleine Nachtmusik, I osa, I osa Huilukonsertosta n:o 2, D-duuri, kaksi osaa Serenadista n:o 11 Es-duuri; Mozart-Fischer: Ukkosilma; Nicolai: Alkusoitto oopperasta Windsorin iloiset rouvat; Ochs- Hannikainen, T.: Tule lentäen lintu; Paganini: Perpetuum mobile, Viulukonsertto; Palmgren-Parmet: Läksin minä kesäyönä käymään; Poulenc: kolmas osa Sonaatista trumpettille, cornolle ja pasuunalle; Prokofjiev: Pekka ja susi; Puccini: aaria oopperasta Sisar Angelica, 2 aariaa oopperasta Turandot; Pylkkänen: Ultima Thule; Raitio: Joutsenet; Rameau-Respighi: Kana; Ravel: Espanjalainen rapsodia, La valse; Reznicek: Alkusoitto oopperasta Donna Diana; Rimski-Korsakov: Kimalaisen lento; Ringbom: Pieni sarja; Rossini: Alkusoitto oopperasta Semiramis; Roussel: Hämähäkin pidot; Saint-Saëns: Joutsen, Kalman tanssi; Schreiner: Huolestunut rumpali; Schubert: Rosamunde, balettimusiikkia, Saksalaisia tansseja kuorolle ja orkesterille, opus 33, III Sinfonia; Schubert-Lux: Ave Maria; Schubert-Weninger: Sotilasmarssi; Schumann: Abendlied, Kaksi krenatööriä; Shostakovitsh: VI Sinfonia; Sibelius: Alla marcia, Ateenalaisten laulu, Den första kyssen, Flickan kom ifrån sin

älsklings möte, Kevätlaulu, Lemminkäinen palaa kotitienoille, Nocturne ja Khadran tanssi näytelmästä Belsazarin pidot, Timantti hangella, Tuonelan joutsen; Skerl: Serenadi jousiorkesterille; Smetana: Alkusoitto oopperasta Myyty morsian; Sonninen: 7 laulua unkarilaisiin kansanrunoihin opus 14; musiikkia näytelmästä Seitsemän veljestä; Southwell: Konserttipolka tuuballe ja puhallinyhtyeelle; Strauss, J.: Ikiliikkuja, Kevään ääniä, Persialainen marssi, Pizzicato-polka, Tik-Tak-polka, Tonava kaunoinen; Strauss, R.: Sarja oopperasta Ruusuritari; Suppé: Alkusoitto operetista Kaunis Galathea; Svendsen: Romanssi viululle ja orkesterille; Tshaikovski: Italialainen capriccio, Kirkossa, Kukkaisvalssi baletista Pähkinänsärkijä, Romanssi Des-duuri n:o 6, Sarja baletista Prinsessa Ruusunen, Sérénade mélancolique, viululle ja orkesterille, III osa VI sinfoniasta; Wagner: III näytöksen alkusoitto oopperasta Lohengrin, III näytöksen alkusoitto, oppipoikien tanssi ja mestarien kulkue oopperasta Nürnbergin Mestarilaulajat, Alkusoitto ja Pitkänperjantain ihme oopperasta Parsifal, 3 laulua oopperasta Tannhäuser, Laulu ilta-tähdelle oopperasta Tannhäuser; Wagner-Fransman: Niebelungen-marssi; Weber: Alkusoitto oopperasta Euryanthe, Alkusoitto oopperasta Taika-ampuja; Weinberger: Polka ja fuga oopperasta Schwanda.
